

OSLOREGIONENS HØRINGSSVAR KLIMAKUR 2030

Behandlet i styremøte Osloregionen 29.04.2020

Klimakur 2030 - solid utgangspunkt for klimaarbeidet i Norge

Samarbeidsalliansen Osloregionen består av 68 kommuner inkludert Oslo kommune samt de to fylkeskommunene Viken og Innlandet. Regionen representerer et stort geografisk område med nær 2,5 millioner innbyggere. I 2018 stod Osloregionen for ca. 23 % av totale klimagassutslippene i Norge (kilde: Klimagassregnskap for kommuner og fylker, Miljødirektoratet, 23.04.2020) og ca. 51 % av de nasjonale utslippene innen veitrafikk. Osloregionen ønsker å være en del av løsningen for de nasjonale klimautfordringene.

Osloregionen anerkjenner Klimakur som et solid utgangspunkt for å bringe Norge nærmere nullutslippssamfunnet. Vi setter pris på at kommunenes og fylkeskommunenes rolle er viet et eget kapittel i utredningen, og slutter oss til at disse organene i kraft av å være både samfunnsutviklere, myndighetsutøvere, tjenesteytere, innkjøpere, eiere og driftere har gode forutsetninger for å påvirke klimatiltak. Samtidig har kommunene og fylkeskommunene, som også Klimakur beskriver, en rekke barrierer som vanskeliggjør gjennomføring av enkelte tiltak.

Klimakur 2030 har sitt hovedfokus på å utrede hvilke tiltak som kan og bør gjennomføres. Det er også i noen grad diskutert hvilke virkemidler som skal til for å utløse disse, men Osloregionen forventer at videre utredning av disse blir en viktig del av oppfølgingen av Klimakur inn mot en stortingsmelding om klima i løpet av året. Osloregionens høringsuttalelse reflekterer barrierene, men også hvilke insentiver som kan stimulere til gode, lokale klimaløsninger. I denne sammenheng blir det også viktig å gi god veiledning og klargjøre forventninger til også kommunenes miljø- og klimaledelse og egne klimabudsjetter.

Kommunenes har også en viktig rolle i å fremme innovasjon, teknologi og atferdsendring gjennom bl.a. fyrårnprosjekter som Futurebuilt-programmet. Statens bør videreutvikle sin innsats på dette området slik at kommunene stimuleres til innovasjon på klimaområdet.

Ber om tydelige styringssignaler fra Regjeringen i klimaarbeidet og økt fokus på sirkulærøkonomi

Innledningsvis vil Osloregionen påpeke betydningen av at tiltakene i Klimakur igangsettes snarest mulig, og at de blir inkludert i Klimameldingen som er varslet høsten 2020. I denne meldingen bør også Regjeringen fastsette et innenlandsk, tallfestet utslippsmål i 2030, særlig for ikke-kvotepliktige utslipp, noe som vil gi tydeligere styringssignaler til lokale forvaltningsnivåer og gjøre det enklere for dem å bidra til sin del av måloppnåelsen. Et innenlandsk, tallfestet klimamål vil også gjøre det mulig å utarbeide et bedre styringssystem etter klimaloven, for eksempel gjennom et nasjonalt klimabudsjett.

Osloregionen forventer at nasjonale myndigheter tilbyr rammebetingelser og virkemidler som legger til rette for utslippsreduksjoner og klimatilpasning, samt at staten selv bidrar til bærekraftig utvikling i Osloregionen, gjennom styring av sine virksomheter og foretak. Osloregionen vil løfte fram at økt samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og -aktører blir viktig fremover. Mange tiltak krever at nasjonale myndigheter og statlige foretak, fylkeskommunene og kommunene drar i samme retning og koordinerer bruken av sine virkemidler. Viktige eksempler på dette er innen areal- og transportplanlegging som er avgjørende for å kutte utslipp fra vegtransport

og innen innkjøp (f.eks. innen bygg og anlegg). Osloregionen håper Regjeringen vil invitere til forpliktende samarbeid med kommuner og fylkeskommuner på mange områder fremover, og også utover de største byene.

Osloregionen vil også bemerke at Klimakur 2030 i for liten grad adresserer sirkulærøkonomi som et virkemiddel for utslippsreduksjon. Klimakur 2030 ble fremlagt før EU-kommisjonen lanserte «Green Deal» hvor sirkulærøkonomien er et gjennomgående tema, men det er viktig at den kommende stortingsmeldingen etter høringsrunden om Klimakur fanger opp og setter utslippsmål også på dette området. Vi viser også til Regjeringens arbeid med nasjonal strategi om sirkulær økonomi og ber om at dette arbeidet ses i sammenheng med stortingsmeldingen.

Osloregionen vil spesielt trekke frem behovet for tiltak som forebygger at avfall oppstår, gjenbruk og ombruk, krav til emballasje og tiltak for fossilfrie – på sikt utslippsfrie – bygg- og anleggsplasser. Elektronikk og tekstiler er blant produktene det er viktig å finne gode livsløpsløsninger for, noe som krever forpliktende internasjonalt samarbeid. Nasjonalt vil det også være viktig å redusere plastforbruk og minimere bruk av engangsprodukter.

Areal og transport

Areal og transport er et nøkkelområde i klimapolitikken, og ifølge Klimakur har veitrafikken det største potensialet for utslippsreduksjon med hele 11,8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter frem mot 2030. I 2018 stod Osloregionen for ca. 23 % av totale klimagassutslippene i Norge og ca. 51 % av de nasjonale utslippene innen veitrafikk (kilde: Klimagassregnskap for kommuner og fylker, Miljødirektoratet 23.04.2020). Arealpolitikken kan bidra til redusert biltrafikk. Sentralt i Osloregionens areal- og transportstrategi er en flerkjernet region, der veksten i regionen brukes som en mulighet for å utvikle mer bærekraftige byer og tettsteder. Utvikling av bærekraftige byer og tettsteder bør legges til grunn i både lokale og nasjonale planverk.

Regjeringen har som mål at klimagassutslippene fra transport skal reduseres med 50% innen 2030 sammenlignet med 2005. Regjeringens egne utslippsframskrivninger viser at dette målet ikke nås uten en strammere virkemiddelbruk. Osloregionen vil derfor peke på at det er spesielt viktig med forsterkning av virkemidler innenfor transport, og har flere konkrete forslag nedenfor som bør inkluderes i den nye klimameldingen og i statsbudsjettet fra og med 2021-budsjettet.

Osloregionen støtter nullvekstmålet som tilsier at veksten i persontrafikk skal tas med kollektivtrafikk, sykkel og gange. Det forutsetter imidlertid at det tas høyde for vekst i kollektivtrafikken, forpliktende samarbeid mellom aktører på ulike forvaltningsaktører innen samferdsel og at kommunene gis langsiktighet og forutsigbarhet gjennom økte, statlige investeringer til de store prosjektene.

Osloregionen støtter følgende forslag i Klimakur 2030 fra kapittel 12, del A, om kommunenes rolle:

- Nullvekstmålet bør opprettholdes
- Næringstransport bør inkluderes i nullvekstmålet
- Staten må bidra til å finansiere merkostnader (både investering og drift) for nullutslippsløsninger i kollektivtrafikken. Staten må bygge på en måte som ikke generer økt transportbehov, både for bygg som sykehus og for annen infrastruktur, som veier og kollektivknutepunkt
- Det må stimuleres til klimavennlige jobbreiser ved å vri avgiftssystemet i klimavennlig retning slik at arbeidsgivere ikke skattlegges for å subsidiere ansattes kollektivreiser

I tillegg foreslår Osloregionen følgende tiltak:

- Utvide byvekstavtaler og/eller belønningsordninger til flere enn de ni byområdene som mottar slike midler i dag, f.eks. belønningsmidler for kollektivtransport. Økt kollektivandel er i seg selv et viktig klimatiltak, uavhengig av teknologi, energikilder og geografi.
- Osloregionen understreker betydningen av økonomiske virkemidler også i mindre byområder og tettsteder, ikke bare storbyene, da disse også har en viktig rolle innen kompakt arealplanlegging og samordnet areal- og transportplanlegging. Kommunene sitter på ansvaret for arealplanleggingen, men

klare forventninger, forpliktende samarbeid på tvers av forvaltningsnivå og økonomiske insentiver er avgjørende for å sikre at dette følges opp.

- Staten må sørge for et kraftig løft i midler til utbygging av gang- og sykkelveier. Samtidig må en legge til rette for, og oppfordre til, rimeligere løsninger for bygging av disse.
- Øke statens andel til store kollektivutbygginger til å utgjøre minimum 70 prosent
- Endringer i avgiftssystemet som stimulerer til overføring av gods fra vei til sjø og jernbane
- Klimasats må bli en permanent ordning med flere søknadsfrister i løpet av året, og potten bør økes betydelig
- Krafttak for infrastruktur for energi og lading gjennom økt støtte fra Enova til energistasjoner (biogass og hydrogen) og ladepunkter over hele landet. Tilskuddsordning for ladeinfrastruktur i borettslag og sameier må snarest komme på plass
- Tiltak som begrenser gjennomgangstrafikk og utslipp fra denne, for eksempel ved å miljødifferensiere satser i strekningsbaserte bomstasjoner. Kjøretøy som går på biogass må fritas for bomavgift.
- Øke avgiftsnivået på fossile alternativer, som kjøpsavgifter for fossile biler og CO2-avgiften. Dette vil øke konkurransekraften til utslippsfrie og fossilfrie alternativer.
- Utsette innføring av veibruksavgift på flytende biodrivstoff fra 1.1.2020 og komme tilbake med et opplegg med mer gradvis innføring over flere år som sikrer at det lønner seg å velge høyinnblanding av biodrivstoff. I påvente av storskala innføring av kostnadsutvikling for elektrifiseringstiltak for tunge kjøretøy i perioden 2025-mot 2030 bør regjeringen være forsiktig med å foreslå økt avgiftstrykk på biodrivstoff. Økning av avgift bør skje når alternativene er klare for markedet.
- Transport av varer over lange avstander står bak store utslipp. Staten må derfor legge til rette for ordninger som kan fremme bærekraftig lokal produksjon og handel, og fjerne hindringer for dette.

Bygg og anlegg

Anleggsmaskiner er også en betydelig utslippskilde, og byggeaktiviteten er økende. Som innkjøper og reguleringsmyndighet har kommuner og fylkeskommuner en viktig rolle i å etterspørre lav- og nullutslippsløsninger, men det må flere virkemidler til for å skape et fungerende marked for disse slik at bygg- og anleggsplasser på sikt blir utslippsfrie.

Osloregionen støtter følgende forslag i Klimakur 2030 fra kapittel12, del A, om kommunenes rolle:

- Mer samordnet etterspørsel fra stat og kommuner
- Økt samarbeid mellom kommunene ved bestilling av bygg- og anleggstjenester
- Forsøk med deling av maskinpark mellom mindre kommuner
- Utvidet statlig støtte til kommunenes merkostnader for innkjøp av lav- og nullutslippsmaskiner

Avfall

Osloregionen støtter forslaget Klimakur 2030 om karbonfangst og lagring som et vesentlig tiltak for utslippsreduksjon. I tillegg vil Osloregionen understreke følgende:

- Staten må snarest ta en positiv investeringsbeslutning om fullskala anlegg for karbonfangst og lagring på Klemetsrud. Innenfor avfallssektoren har anlegget på Klemetsrud stor betydning både lokalt, regionalt og nasjonalt da avfallsforbrenning er en stor utslippskilde.

Teknologien kan overføres til andre avfallsforbrenningsanlegg både i og utenfor Norge

Lovverk og statistikk

Noen av barrierene for kommuner og fylkeskommuner knytter seg til hjemler, lovverk og statlige data. Dette er ofte en forutsetning for å kunne gjennomføre effektive klimatiltak.

Osloregionen støtter følgende forslag i Klimakur 2030 fra kapittel12, del A, om kommunenes rolle:

- Tydeliggjøre kommunenes adgang til å stille klimakrav til bygg og anlegg gjennom Plan- og bygningsloven, om nødvendig ved lovendring

I tillegg foreslår Osloregionen følgende tiltak:

- Kommunenes mandat innenfor annen nasjonal lovgivning som byggteknisk forskrift (TEK), byggesaksforskriften, forurensningsloven og veitrafikkloven må klargjøres
- Gi kommunenes en tydelig hjemmel til å innføre nullutslippssoner/miljøsoner av hensyn til klima
- Forbedre det statistiske grunnlaget for kommunene. Forsinkelsen i den kommunefordelte utslippsstatistikken må reduseres, og kommunene må få tilgang til en samlet energistatistikk samt felles beregningsmetoder
- Utarbeide felles metodikk for utvikling av referansebaner for utslipp, herunder forventede effekter på utslippene pr kommune av statlig virkemiddelbruk (blant annet når det gjelder elbilpolitikk og krav om innblanding av biodrivstoff)